ระบบโลจิสติกส์น้ำมันของรัสเซีย

พัฒนาการระบบโลจิสติกส์

เส้นทางการลำเลียงน้ำมันในรัสเซียได้มีการพัฒนามามากกว่า 1 ศตวรรษ โดยได้มีการพัฒนาเส้นทางการลำเลียงตามท่อ (Pipeline Transport) โดย Dmitry Mendelejev ได้กล่าวไว้ว่า การก่อสร้างเส้นทางลำเลียงน้ำมันจะเป็นพื้นฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันและเปิดตลาดการค้าน้ำมันของรัสเซียสู่ตลาดโลก (รายละเอียดในภาคผนวก 3)

แต่เดิมท่อส่งน้ำมันในรัสเซียส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ ท่อส่งหลัก คือ Druzhba ซึ่งมีกำลังส่ง อยู่ที่ 1.2 ล้านบาร์เรลต่อวัน ต่อมา Transneft (รัฐผูกขาด) ได้สร้างท่อส่งน้ำมันในการส่งออกใหม่ เพื่อเพิ่มช่องทางและเพื่อให้เกิดความหลากหลายของเส้นทางให้แก่ผู้ส่งออกน้ำมัน นอกจากนี้ ยังเพิ่มประสิทธิภาพของแหล่ง Novorossiisk (คลังน้ำมันหลักของประเทศในทะเลดำ) โดยสร้าง the Baltic Pipeline System เพื่อจะรวมท่อ Druzhba และ Adria ให้น้ำมัน รัสเซียส่งออกไปตลาดยุโรปตอนเหนือได้ นอกจากนี้ รัสเซียยังหาทางเพื่อเป็นทางผ่าน (Transit) น้ำมันจากอาร์เซอร์ไบจัน คาซัคสถาน และเติร์กเมนิสถานด้วย

ระบบท่อส่งน้ำมัน BPS (Baltic Pipeline System) เริ่มดำเนินการเมื่อเดือนธันวาคม 2544 เป็นเส้นทางส่งออกสำหรับตลาดยุโรปตอนเหนือ โดยส่งน้ำมันจากไซบีเรียตะวันตกและบริเวณ Timan-Pechora ไปทางตะวันตกสู่ท่าส่งออกแห่งใหม่ Primorsk ในอ่าวรัสเซียทางใต้ของประเทศฟินแลนด์ ปัจจุบันท่า Primorsk มีความสามารถส่งออกน้ำมันได้ 840,000 บาร์เรลต่อวัน และ Transneft มีแผนเพิ่มขีดความสามารถส่งออกได้ถึง 1.2 ล้านบาร์เรลต่อวันในปี 2548

รัสเซียมีปัญหาในการส่งออกน้ำมันดิบจากการสาธารณูปโภค โดยเฉพาะระบบท่อส่งน้ำมันไม่เพียงพอต่ออัตราการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นในปัจจุบัน ทำให้ผู้ผลิตต้องหันมาพึ่งการส่งออกด้วยรถไฟและเรือ Barge หรือหันมาส่งออกน้ำมันสำเร็จรูปแทน อย่างไรก็ตามรัฐบาลและบริษัท Transneft ซึ่งผูกขาดในธุรกิจท่อส่งน้ำมันทราบถึงปัญหาดังกล่าว จึงมีนโยบายที่จะพัฒนาโครงการท่อส่งน้ำมันใหม่ รวมถึงการที่จะเปิดโอกาสให้บริษัทเอกชนเข้ามาลงทุนด้วย

โครงการท่อน้ำมันของรัสเซีย

1. โครงการ Murmansk เป็นโครงการก่อสร้างท่อส่งน้ำมันและท่าเรือน้ำลึกสำหรับส่งน้ำมันจากไซบีเรียตะวันตกและบริเวณ Timan-Pechora ทางตะวันตกไปยังท่าเรือ Murmansk ชายฝั่งทะเล Barents และส่งน้ำมันต่อไปยังสหรัฐฯ ทั้งนี้คาดว่าจะมีความสามารถ

ส่งออกได้ประมาณ 1.6- 2.4 ล้านบาร์เรลต่อวัน และใช้เวลาขนส่งไปสหรัฐฯเพียง 9 วัน (โครงการดังกล่าวก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งหนุนโดยบริษัท Yukos กับบริษัทน้ำมันที่สำคัญของรัสเซีย เนื่องจากการเลื่อนการดำเนินงานในโครงการดังกล่าว Ahrend. R. and Tompson. W., (2549) (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 โครงการท่อน้ำมัน Murmansk

2. โครงการ Adria Reversal ระหว่างท่าเรือ Omisalj ของโครเอเชียในเขตทะเลเอเดรียติกและฮังการี เดิมถูกออกแบบให้รับน้ำมันจากตะวันออกกลางที่ Omisalj เพื่อส่งต่อไปยังยูโกสลาเวียและฮังการี อย่างไรก็ตาม หากมีการเชื่อมท่อ Adria เข้ากับท่อ Druzhba ของรัสเซียและเปลี่ยนทิศทางการไหลของน้ำมัน จะทำให้รัสเซียมีทางออกสำหรับการส่งออกน้ำมันในทะเลเอเดรียติกได้ ทั้งนี้ การเชื่อมท่อดังกล่าวกับระบบท่อ Druzhba จะต้องเป็นความร่วมมือกันระหว่าง 6 ประเทศ ได้แก่ รัสเซีย เบลารุส ยูเครน ยูโกสลาเวีย ฮังการี และโครเอเชีย คาดว่าในระยะแรกจะมีกำลังส่งอยู่ที่ 100,000 บาร์เรลต่อวัน โดยมีเป้าหมายสูงสุดที่ 300,000 บาร์เรลต่อวัน (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 โครงการท่อน้ำมัน Adria

3. รัสเซียมีโครงการต่อเชื่อมท่อส่งน้ำมันจากเมือง Angarsk ไปยังเอเชีย ปัจจุบันมีทางเลือก 2 เส้นทางได้แก่ Angarsk-Nakhoda และ Angarsk-Daqing หรืออาจจะดำเนินการทั้ง 2 โครงการ อย่างไรก็ตามรัฐบาลยังไม่ได้ข้อสรุปว่าจะดำเนินโครงการใด ทั้งนี้บริษัท Transneft และเจ้าหน้าที่ระดับสูงในรัฐบาลบางท่านได้ให้การสนับสนุนโครงการ Angarsk-Nakhoda

3.1 โครงการ Angarsk-Nakhoda เป็นท่อส่งน้ำมันที่มีความยาว 2,500 ไมล์ จากเมือง Angarsk บริเวณทะเลสาบ Baikal ไปยังเมืองท่า Nakhoda ใกล้กับตอนเหนือของประเทศญี่ปุ่น มีค่าก่อสร้างโดยประมาณ 5-6 พันล้านเหรียญสหรัฐ สามารถส่งน้ำมันได้ 1 ล้านบาร์เรลต่อวัน แม้ว่าโครงการนี้จะมีค่าก่อสร้างสูงกว่าโครงการ Angarsk-Daqing เนื่องจากระยะทางยาวกว่า รวมทั้งต้องมีการลงทุนสาธารณูปโภคที่ท่าเรือ แต่โครงการดังกล่าวจะเป็นการเปิดประตูของรัสเซียในการส่งออกน้ำมันทางด้านตะวันออกของประเทศไปยังตลาดเอเชียหรือแม้แต่ตลาดอเมริกาเหนือ

3.2 โครงการ Angarsk-Daqing เป็นท่อส่งน้ำมันที่มีความยาว 1,500 ไมล์ จากเมือง Angarsk ไปยังเมือง Daqing ในประเทศจีน ค่าก่อสร้างโดยประมาณ 2.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ มีความสามารถในการส่งน้ำมัน 400,000-600,000 บาร์เรลต่อวัน โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากบริษัท Yukos และเมื่อเดือนมีนาคม 2546 บริษัท Yukos กับบริษัท CNPC ของจีน ได้ร่วมลงนามในสัญญาที่จะผลักดันให้มีการส่งออกน้ำมันทางท่อไปจีนเป็นเวลา 25 ปี โดยเริ่มต้นในปี 2549 (ภาพที่ 3)

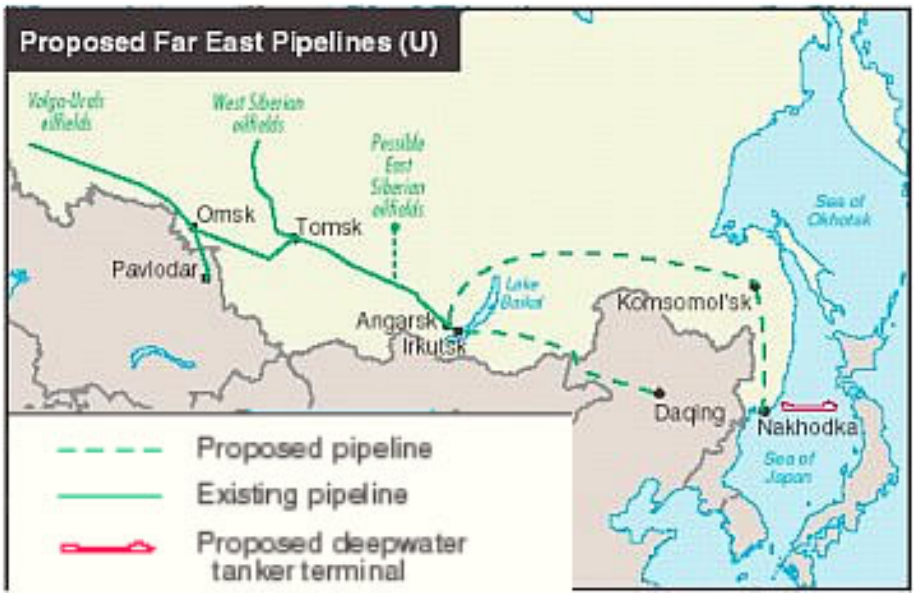

ภาพที่ 3 โครงการต่อเชื่อมท่อส่งน้ำมันจากเมือง Angarsk ไปยังเอเชีย